

Fritidsklubben

En studie om hur barn i årskurs 5 och fritidsledare på en skola i Stockholm upplever fritidsverksamheten

Maria Anell

Fredrik Bisenius

Institutionen för barn- och ungdomsvetenskap

Examensarbete 15 hp

Fritidsklubben

Självständigt arbete, Kurskod UB402A – 15hp

Höstterminen 2009

Examinator: Anna-Lena Ljusberg

English title: Recreational clubs – A study of how children in year 5 and their recreation leaders at a school in Stockholm experience recreational activities

Stockholms
universitet

Fritidsklubben

En studie om hur barn i årskurs 5 och fritidsledare på en skola i Stockholm upplever fritidsverksamheten

Maria Anell och Fredrik Bisenius

Sammanfattning

Syftet med vår studie var att ta reda på hur barn i årskurs fem på en skola i Stockholm upplever sin fritidsverksamhet. Vi var intresserade av att se om barnens uppfattning av verksamheten stämde överens med vad fritidsledarna anser att barnen behöver. Många barn deltar idag i fritidsverksamhet och därför är det intressant att få veta vad de tycker om sin vistelse där.

För att ta reda på detta har vi genomfört en enkätstudie med barnen och även intervjuat de två fritidsledarna som arbetar i verksamheten.

Resultatet av vår studie visar att barnen tycker det är roligt i verksamheten för att det finns ett varierat utbud av aktiviteter både inomhus och utomhus. Barnen utnyttjar helst de aktiviteter, som de annars inte har tillgång till. I verksamheten väljer de själva vad de vill göra och fritidsledarna styr endast verksamheten under loven. Fritidsledarna anser att deras roll är att finnas till som stöd vid konfliktlösning och för att prata med. De lyfter fram att det sociala är en viktig del av verksamheten och att de ägnar mycket tid åt att prata med barnen. Verksamhetens främsta funktion enligt både fritidsledare och barn är att vara en naturlig träffpunkt för barnen, där de kan ha roligt och umgås med varandra efter skolan.

Vi kan även konstatera att fritidsledarnas och barnens uppfattning om verksamheten skiljer sig åt på några punkter. Det barnen saknar mest i verksamheten är rena och fräscha toaletter, vilket fritidsledarna inte verkar ha reflekterat över att barnen skulle kunna tänkas sakna. Barnen vill även ha datorer och TV-spel i verksamheten och i denna fråga har fritidsledarna gjort ett medvetet val att inte ha datorer. Fritidsledarna anser att barnen har tillräcklig tillgång till datorer hemma och på andra platser och anser barnen bör sysselsätta sig med andra aktiviteter som verksamheten erbjuder.

Nyckelord

Barnperspektiv, barns perspektiv, fritidsverksamhet, fritidsledare

Innehållsförteckning	
Inledning	1
Tidigare forskning	1
Syfte och frågeställningar	5
Utgångspunkt och perspektiv	6
Metod	7
Forskningsetik	7
Intervjun.....	8
Enkäten	8
Urval och svarsfrekvens	9
Databearbetning	9
Metoddiskussion.....	9
Resultat	10
Barnens svar	11
Intervju med fritidsledarna	13
Sammanfattning av intervjun.....	15
Jämförelse mellan barnens och fritidsledarnas svar.....	16
Skillnader	16
Likheter	16
Analys	17
Diskussion	19
Bedömning av verksamheten.....	23
Slutsats	24
Referenser	25
Bilagor	27

Inledning

I dagens samhälle är det vanligt att båda föräldrarna arbetar heltid. Barnen går dessutom allt längre tid i skolan ju äldre de blir. Många barn har aktiviteter under veckorna på kvällstid men även på helgerna. Detta innebär att deras fritid är mer planerad. Ju äldre barnen blir, desto tydligare blir det vad de tycker är roligt, bland annat eftersom de ägnar mer tid åt de sakerna. Idag har även barnen egna mobiltelefoner och hemnycklar, vilket ökar deras frihet att kunna kommunicera med föräldrar och kunna ta sig hem när de vill. När barnen i årskurs fem slutar skolan för dagen, cirka 14:30, går de flesta av dem till fritidsverksamheten, en viktig verksamhet, vars innehåll intresserar inte bara barnen utan även föräldrar, personal och samhället i övrigt.

I Skolverkets nya Allmänna råd och kommentarer för kvalitet i fridshem beskrivs ett *fritidshem som en pedagogisk gruppverksamhet för skolbarn till och med tolv års ålder, där barnen är inskrivna* (Skolverket 2007:10). Fritidshem kan bedrivas som en fristående verksamhet men är oftast integrerad med skolan och betraktas då som ett komplement till skolan. Det syftar till att ta emot barn under den del av dagen, då de inte vistas i skolan, t ex tidigt på morgonen innan skolan börjar och på eftermiddagarna när skolan slutat samt även under loven. Barnet erbjuds omsorg på fritidshemmet för att föräldrarna ska kunna arbeta eller studera. Alltså är barnens närvarotider viktiga för att verksamheten ska kunna planeras och fungera effektivt.

En fritidsklubb är en *öppen fritidsverksamhet som enligt skollagen är ett alternativ till inskriven verksamhet för barn i åldersgruppen tio till tolv år* (Skolverket 2007:10). Här är barnen fria att komma och gå som de vill och verksamheten är inte heller lika planerad och styrd av de vuxna som i fritidshemmet.

Vår studie tar sin utgångspunkt i en konkret fritidsklubb på en skola i Stockholm. På denna skola är alla barn i årskurs fyra och fem inskrivna i fritidsverksamheten. De flesta barn är där olika länge olika dagar. De väljer själva om de går dit efter skolan eller inte och hur länge de vill vara där. Vi är intresserade av hur barnen i årskurs fem upplever fritidsverksamheten.

Tidigare forskning

Forskning kring barns perspektiv på fritids är idag ganska begränsad. De forskare som valt att koncentrera sig på forskning inom området fritids har ofta ett barnperspektiv, det vill säga de lyfter fram verksamheten utifrån hur de vuxna ser på barnen och vad de vuxna anser är bäst för barnen. De utgår alltså inte utifrån vad barnen själva tycker, det vill säga utifrån barns perspektiv. Några nedslag i den tidigare forskningen som kan knyta an till vår studie är följande:

I artikeln *Fritidshemmen väcker barnens intresse och lust* publicerad i Lärarinfo, Lärarförbundets lokalavdelning i Stockholm (2009, nr 3) poängteras att endast sex av totalt 447 doktorsavhandlingar har inriktat sig på fritidshemspedagogiken under de senaste sju åren-talande siffror för fritidshemmens status inom forskningen (2009:8-9). I artikeln betonas vikten av att föra fram barnens talan i vårt samhälle som styrs av ekonomiska intressen och politiska beslut.

Även Inge Johansson, som är professor i pedagogik och Anna-Lena Ljusberg, filosofie doktor och universitetsadjunkt har i studien *Barn i fritidshem* påpekat bristen på såväl svenska som internationella studier, som utifrån barns perspektiv tar upp vad fritidshemmet betyder för barnen. De menar att de flesta studierna bygger på vad föräldrar och personal bedömer hur barn uppfattar fritidshemmet (Johansson och Ljusberg 2004:25). Studien handlar om hur fritidsbarnen upplever sin vardag på fritidshemmen. Författarna har följt barnen på fritids under ca 3 års tid. Där har de observerat barnen och sammanställt en rapport om verksamheten på fritids. Författarna fick inblick i barnens värld. Det som varit av intresse i studien var att observera barnens vardagliga samvaro under lek och deras villkor för samvaro och kamratskap. Författarna har utgått ifrån ett barnperspektiv d v s man har fokuserat på vad barnen har att berätta om och hur de upplevt sitt fritids i de olika situationerna. Den metod som författarna har använt sig av kallas för ”stimulated recall”. Metoden innebär att författarna har gjort observationer, dagboksanteckningar och videoinspelningar på barnen. När allt var färdigt, fick barnen sätta sig ner och titta på resultatet och berätta vad de såg. Samtidigt gjordes gruppinterjuver också med barnen på fritids.

De frågeställningar som författarna var intresserade av var följande:

- Hur är förhållandet för barn i dagens fritidshem såsom de själva uppfattar det?
- Hur ser de på den del av sin dag som de tillbringar där i förhållande till övrig fritid och skola?
- Vilken betydelse har kamrater och personal för dem där?
- Vilka normer och värden etableras i fritidshemmet genom relationer mellan barn och mellan barn och vuxna där?
- Vad representerar fritidshemmet som lärandemiljö för barn, såsom de själva uppfattar det? (Johansson & Ljusberg 2004:2)

Enligt Johansson och Ljusberg var fritidshemmet för barnen en naturlig del av vardagen. Det, som barnen väljer att göra, styrs av verksamhetens ramar. Ibland bestämmer barnen själva, ibland kamraterna och ibland de vuxna. De vuxna finns i närheten för att kunna styra upp konflikter och tala om var gränserna går. Vissa barn har svårare att anpassa sig och andra lättare. Barnen har inte reagerat så mycket på alla nedskärningar som gjorts med färre anställda och fler barn. Barnen menar att man måste bara ”gilla läget”. Barnen ser i alla fall fritids som en plats, där man får lära sig mycket nytt och även lite kunskapsbildning (Johansson & Ljusberg 2004).

Mimmi Waermö är adjunkt vid institutionen för barn och ungdomsvetenskap vid Stockholms Universitet. Hon har i studien *Vad betydde Maria fritidsklubb? Tolv ungdomar blickar tillbaka* studerat ungdomarnas livsberättelser för att bilda sig en uppfattning av vad fritidsklubben betydde för ungdomarna senare i livet. Hon har använt sig av djupintervjuer med ungdomarna fem respektive tio år efter deras tid på fritidsklubben (Waermö 2005). Waermö kom fram till att fritidsklubben hade en mycket stor betydelse för barnen, särskilt när det gäller att utveckla deras relationer med andra barn. Fritidsklubben var en naturlig plats att få träffas på. Den hade en bred verksamhet som man erbjöd ungdomarna och de flesta hittade alltid något att göra, som passade dem. Många av ungdomarna har svarat att de utvecklades socialt på denna fritidsklubb. Några har uttryckt att de på fritidsklubben fått utveckla ett visst intresse som de har haft glädje av senare i livet. Andra elever har svarat att vistelsen där har påverkat deras val och därmed erfarenheter senare livet (Waermö 2005).

Malin Rohlin är fritidspedagog, och forskare inom pedagogik vid fritidspedagogutbildningen på Lärarhögskolan i Stockholm. Hennes doktorsavhandling *Att styra i namn av barns fritid – en nutidshistoria om konstruktion av dagens fritidshem i samordning med skolan* (2001) handlar om fritiden inom fritidshemmet. Den behandlar endast en viss bestämd fritid och hur tänkandet om dagens fritid problematiseras i relation till skolan. Rohlin menar att den mest vanliga definitionen av begreppet fritid, handlar om vila, avkoppling, skollov eller arbetsfri tid (Rohlin 2001:58). I avhandlingen utgår hon från Michel Foucaults centrala aspekter av makt och kunskap. Det är alltså inte barnen som är i fokus utan istället det verksamhetsområde inom vilket barnen erbjuds omsorg. Även Rohlin lyfter fram bristen på akademiska avhandlingar som behandlar fritidshemmet (Rohlin 2001:52).

Anita Söderlund är forskare inom pedagogik vid Lärarhögskolan i Stockholm. Hennes doktorsavhandling *Barn i skola fritidshem - en studie kring samverkan* (2000) handlar om hur olika organisatoriska samarbetsmodeller mellan personal på skolor och fritidshem påverkar barnens skolprestationer, trivsel och allmänna upplevelser av skola-fritidshem. Söderlund tar sin utgångspunkt i Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori som betonar att samspelet med miljön är viktigt för att individen ska utvecklas. Undersökningen tar fasta på barnens upplevelser och är genomförd på 9 olika skolor med elever i årskurs 3 och 6. Söderlund påpekar att det är sällan barnen själva blir tillfrågade om sin syn på skola och fritidshem. I många undersökningar är det istället föräldrar, lärare och fritidspedagoger som talar för barnen (Söderlund 2000:112). 70-80 % av barnen i årskurs 1-3 brukar berätta hemma för sina föräldrar om hur skoldagen och tiden på fritids har varit. Skolan och fritids tar upp stor del av elevernas tid och därför är det viktigt att eleverna trivs där. *Vad barnet tycker om skolan och hur barn trivs har betydelse för barnets utveckling, menar Bronfenbrenner* (ibid 2000:129). De flesta barnen tycker att det är roligt på fritids, enligt Söderlund och de uppger att de trivs där samt att de känner sig glada när de tänker på fritids. Ett inslag i fritidsverksamheten är utflykterna och de görs oftast någon gång varje vecka för att barnen ska få andra upplevelser. Det påpekas dock att det är en fördel att kunna vara fler vuxna med barnen och att det är viktigt att ha ett bra samarbete mellan lärare och fritidspedagoger. Det är vanligare att fritidspedagogerna deltar i skolans utflykter än att lärarna deltar på eftermiddagarna och i utflykterna på fritids (ibid 2000:125-126).

Söderlund tar upp att elevernas minnen från fritids varierar, beroende på vilken skola de gått i men alla i hennes undersökning har fått möjlighet att skriva ner sina bästa och tråkigaste minnen från tiden på fritids. Det eleverna minns bäst från tiden på fritids är aktiviteter som att spela spel, pingis, bandy och pyssla. Andra roliga minnen som nämns är utflykterna och att ha roligt tillsammans med kompisar. Några barn lyfter också fram att personalen var snäll och bra. Att se på film nämns också som roligt och att det oftast var något extra på fredagarna är något många minns som positivt (Söderlund 2000:160-175).

Det eleverna nämner som tråkiga minnen, enligt Söderlund, gäller bråk och konflikter som uppstått mellan barn och även med personalen. Att verksamheten tvingas till nerskärningar och personal slutat minns några som tråkigt. Vissa aktiviteter anges också som tråkiga. Att några barn skadat sig i olyckor och på andra sätt under fritidstid är också tråkiga minnen. Några anger att det tråkigaste minnet från fritids var att behöva vara utomhus när det var kallt eller dåligt väder (Söderlund 2000:160-175).

Socialstyrelsen har i rapporten *Mellanstadiebarnen – Vart tar de vägen på sin fritid?* undersökt vad 10-12 åriga barn i Stockholm gör på fritiden. Frågeställningarna de har utgått ifrån är vart barnen går efter skolan, vad de gör på sin fritid, vilka de träffar och hur barnen mår. Undersökningen strävar även efter att ge en bild av hur de vuxna runt barnen bedömer mellanstadiebarnens situation (Socialstyrelsen 1995:13:13). Undersökningen är genomförd som en enkätstudie med 934 mellanstadieelever i Stockholm jämnt fördelade på ett innerstadsområde och ett förortsområde. De har även genomfört enkäter med personal som arbetar med barnen på skolorna och också intervjuat andra yrkesgrupper som träffar barnen i sitt arbete, t ex poliser, fältassistenter och personal från socialförvaltningen.

I rapporten framgår att 30 % av mellanstadiebarnen utnyttjar den fritidsverksamhet där de är inskrivna. Barnen går i större utsträckning hem eller till kompisar och 10 % uppger att de går till aktiviteter/kurser. 4 % uppger att de går ut någonstans/till olika ställen (Socialstyrelsen 1995:13:82). 75 % av mellanstadiebarnen vill ha ett ställe med jämnåriga och vuxna att gå till efter skolan, vilket uttrycker att det finns ett behov av en välfungerande och åldersanpassad verksamhet. Fältassistenter påpekar att de sällan ser förortsbarnen ute på kvällarna medan de arbetar men att de i samtal med barnen på skoltid märkt att många barn ersätter fritidshemmen och vuxenkontakten med TV-spel och husdjur. Polisen tillägger att mellanstadiebarnen allt oftare syns på eftermiddagarna i spelhallar och affärer som säljer och byter dataspel (ibid 1995:13:84). På fritiden sysselsätter sig många barn med någon eftermiddagsaktivitet. De tränar vanligtvis 1-2 gånger i veckan och mest populärt är att utöva någon idrott eller spela instrument. Att titta på TV och spela TV-spel är också något barnen anger att de gör. Av undersökningen framgår även att barnen vill att någon vuxen är hemma när de går hemifrån, och även att någon är hemma när de kommer hem. Mellanstadieåldern upplevs som en känslig period i livet där barnen vill känna sig vuxna och klara sig själva men det är samtidigt mycket viktigt med vuxna som bryr sig. 25 % av barnen uppger att de upplever att vuxna inte har tid över att göra saker med dem eller sitta och prata. Detta tycks vara en följd av nerskärningar, speciellt gällande personaltätheten i verksamheten (ibid 1995:13:86).

Vi har även tagit del av artikeln *Activities, engagement, and emotion in after-school programs (and elsewhere)* publicerad i *New directions for youth development* NO. 105, spring 2005 sid 121-129. Den handlar om en studie som Deborah Lowe Vandell, professor vid universitetet i Wisconsin m.fl har genomfört i USA. De var intresserade av att studera om ungdomar upplevde ökad motivation och intresse för aktiviteter de utförde på fritids jämfört med på andra platser. De har märkt i tidigare studie att ungdomar upplever att de egna valda aktiviteterna ger höga nivåer av tillfredsställelse, utmaning och koncentration.

Vandell m.fl har undersökt om det finns skillnader mellan vad ungdomarna på fritids ägnar sig åt på fritids jämfört med när de är på andra platser. De var också intresserade av att studera skillnader mellan hur ungdomar, som går på fritids tillbringar sin tid jämfört med ungdomar som väljer att inte gå på fritids. För att undersöka detta har de använt sig av loggböcker där 191 ungdomar vid 35 slumpmässiga klockslag under en vecka på hösten och en vecka på våren fått uppge var de befinner sig, hur många de är, vad de gör och vilka känslor de har. Ungdomarnas svar baserades på 7 frågor och en fyragradig skala. Vandell m.fl menar att fritids är en viktig plats och att ungdomarna gärna sysselsätter sig med idrott och läsläsning samt andra aktiviteter de annars inte ägnar lika mycket tid åt. De spenderar också mindre tid med att titta på TV och äta skräpmat, medan de är på fritids, jämfört med när de är på andra platser. Att delta i fritidsaktiviteter som organiserad idrott, samhällstjänst och andra aktiviteter minskar risken för asocialt beteende, snatteri, skolk och vandalisering (Vandell m.fl 2005:124-125).

Undersökningen visar också att de på fritids i större grad uppskattar aktiviteterna och de är oftare positivt inställda till aktiviteter i stället för att svara likgiltigt eller negativt. När ungdomarna inte är på fritids visar undersökningen att de ägnar sig åt liknande aktiviteter som sina jämnåriga kamrater, som inte går på fritids.

Som vi kan se ovan finns det mycket forskning om vad vistelsen på fritids har betytt för barnen senare i livet och också vad de har för minnen av fritidsverksamheten. Mycket av den forskning som finns, utgår från vad vuxna anser att barnen behöver och hur de vuxna anser att verksamheten fungerar. Det finns alltså lite forskning om vad barnen själva tycker om verksamheten. Mot bakgrund av detta har vi valt att inrikta vår studie på barns perspektiv. Vi vill göra barnens röst hörd om hur de uppfattar sin nuvarande fritidsverksamhet. Vi utgår från den konkreta verkligheten och är nyfikna på barnens svar och inställning till vistelsen i fritidsverksamheten.

Syfte och frågeställningar

Syftet med vår studie är att ta reda på hur barnen i årskurs fem på en skola i Stockholm upplever fritidsverksamheten. Vi vill göra fritidsledarna medvetna om vad barnen tycker är bra respektive

mindre bra i verksamheten. Vi vill också ta reda på om barnens uppfattning av verksamheten stämmer överens med vad fritidsledarna anser att barnen behöver.

De frågeställningar som denna studie avser att besvara är

- Hur upplever barnen sin vistelse på fritids?
- Anser barnen att verksamheten uppfyller deras behov?
- Stämmer fritidsledarnas uppfattning om hur verksamheten ska bedrivas överens med barnens behov?

Utgångspunkt och perspektiv

I vår studie utgår vi från två olika perspektiv, nämligen barnperspektiv och barns perspektiv. I Pedagogisk forskning i Sverige (2003, nr 1-2) finns det ett antal artiklar om barnperspektiv och barns perspektiv som vi har utgått från när vi beskriver perspektiven. Det som ryms i begreppet barnperspektiv är att vi vuxna talar utifrån barnets bästa utan att ha frågat barnen. Det är alltså en utomstående betraktelse av barnet i fråga och att vi handlar enligt vårt sätt att se på barnet. Gunilla Halldén är professor vid Tema Barn i Linköping och menar att begreppet är mångtydigt *men att vi med barnperspektiv sätter fokus på att tillvarata barns villkor och verka för barns bästa eller för att studera en kultur skapad för barn* (Halldén 2003:14).

Barns perspektiv utgår istället från hur barnen själva ser på världen. Här är det barnets röst som talar och barnets erfarenheter som är det viktiga. Barnet är en självständig individ med egen röst som vi ska lyssna på. Halldén menar *att det är i studier av barns kultur som barns perspektiv tydligt lyfts fram för att fånga vad barnen uttrycker och skapar* (ibid:14). Eva Johansson är professor inom barn och ungdomsvetenskap i Göteborg och diskuterar barns perspektiv genom att vilja ta fasta på barnets erfarenheter och intentioner (Johansson 2003:42).

Med barnperspektiv i vår studie menar vi fritidsledarnas syn på verksamheten och vad de gör för att barnen ska vilja vara där. I intervjun med fritidsledarna får vi en bild av hur de upplever att fritidsverksamheten fungerar och vad de anser att barnens behov är.

När vi i denna studie talar om barns perspektiv, utgår vi från vad barnen har för upplevelser av fritidsverksamheten. Barnens erfarenheter av verksamheten framkommer i deras svar på vår enkät och deras svar blir en intressant motpol till fritidsledarnas beskrivning av verksamheten. Båda perspektiven är lika viktiga i vår studie för den jämförelse vi vill göra.

Metod

Vi har valt att utgå från både kvantitativ och kvalitativ metod i vår studie. Steinar Kvale menar i sin bok *Den kvalitativa forskningsintervjun* att kvantitet innebär att ta del av mycket information och hur stor mängden av något är medan kvalitet istället innebär att ta reda på hur något verkligen är (Kvale 1997:67). Vår studie blev lite mer kvantitativ genom den enkätundersökning vi har genomfört med 19 barn. Deras svar gav oss en bred bild av hur de uppfattar fritidsverksamheten. Det kvalitativa inslaget i vår studie är den intervju vi har genomfört med fritidsledarna. Vår intervju syftade till att få ta del av fritidsledarnas bild av verksamheten utifrån deras egna erfarenheter och med deras egna ord. Båda perspektiven var viktiga för oss men huvudsyftet var att ta reda på barnens uppfattning av verksamheten och därför kommer tyngden att läggas på deras svar.

Vi började med att kontakta den skola där en av oss genomfört sin VFU under utbildningen. För att kunna genomföra den aktuella studien krävdes medgivande av rektor, klasslärare och fritidsledarna i verksamheten. Vi valde denna skola av praktiska skäl då vi redan känner eleverna och vet att de flesta deltar i fritidsverksamheten efter skolan. För att få genomföra en enkät med barnen krävdes föräldrarnas samtycke och därför besökte vi skolan och bad klasslärarna maila ut ett samtyckesbrev (se bilaga 1) till föräldrarna. Barnen fick sedan lämna in det påskrivna samtyckesbrevet till klasslärarna för att vi skulle veta vilka barn som skulle besvara vår enkät (se bilaga 2).

För att få en motpol till barnens uppfattning av verksamheten valde vi att även intervjua fritidsledarna. Frågorna (se bilaga 3) berör fritidsledarnas syn på verksamheten och hur de uppfattar att den fungerar. När vi besökte skolan första gången, passade vi även på att bestämma tid för intervju med fritidsledarna. De ställde gärna upp men med villkoret att de fick bestämma tid och se frågorna i förväg, för att kunna förbereda sig. För att göra datainsamlingen så effektiv som möjligt, ledde detta till att vi genomförde både enkät och intervju samma dag 10/11-09. Därför fick vi acceptera den tiden de gav oss och även ”kravet” att intervjun skulle genomföras vid ett gemensamt tillfälle.

Forskningsetik

För att skydda dem som deltar i studien finns enligt *Vetenskapsrådets forskningsetiska principer*, fyra allmänna huvudkrav, som vi måste ta hänsyn till när vi bedriver forskning. Dessa är informations-, samtyckes-, konfidentialitets- och nyttjandekravet (<http://www.codex.uu.se/texts/HSFR.pdf> 3/12-09). I vår studie har vi hanterat dem enligt följande. När vi besökte skolan första gången informerade vi fritidsledarna om studiens syfte och att deras medverkan var frivillig och att studien enbart skulle användas i forskningssyfte. De samtyckte till medverkan och var införstådda med att de när som helst kunde avbryta intervjun samt att de skulle förbli anonyma i studien genom att vi gav dem kodade namn. Vi kallade dem nummer 1 och 2 istället för att namnge dem. För att hålla materialet konfidentiellt, det vill säga att obehöriga inte ska kunna ta del av det, har vi enbart lyssnat tillsammans på inspelningen och även förvarat den på annan plats än det övriga materialet.

Barnen är under 15 år och därför har vi informerat föräldrarna via ett skriftligt samtyckesbrev (se bilaga 1). Via detta fick föräldrarna möjlighet att höra av sig med frågor till oss samt att låta sitt barn avstå medverkan i undersökningen. Barnen lämnade sedan själva in det påskrivna samtyckesbrevet till klassläraren. Innan vi genomförde enkäten med de aktuella barnen, informerade vi dem om att medverkan var frivillig och att vi endast skulle använda deras svar i vår studie. Vi informerade även barnen om att de inte behövde skriva namn och inte heller svara på alla frågor, de var alltså fria att avbryta enkäten när de själva ville. Förutom anonymisering av barnens enkäter valde vi att direkt sammanställa svaren i en tabell för att enskilda svar inte skulle kunna härledas via handstil. I rapporten nämns barnen som grupp och därför blir ingen individ utpekad. Originalenkäterna har vi förvarat på annan plats än det övriga materialet. Med hänsyn till ovanstående överväganden blev vår studie godkänd att genomföra enligt Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (<http://www.codex.uu.se/texts/HSFR.pdf> 3/12-09).

Intervjun

Anledningen till att vi valde att intervjua fritidsledarna var att de endast är två till antalet. Möjligheten att ställa följdfrågor, höra tonläge och tystnad ger en mer levande bild av deras erfarenhet och uppfattning. Detta blir inte lika tydligt med en enkät, enligt vår uppfattning. Den intervju vi har genomfört med fritidsledarna utgick från två öppna frågor och medan fritidsledarna svarade, gjorde vi en första grovanalys för att se om deras svar motsvarade det vi ville ha svar på. Kvale benämner denna form av intervju som halvstrukturerad, vilket innebär att det går att ändra ordning på frågorna och även ställa följdfrågor för att få mer preciserade svar på det som verkligen intresserar intervjuaren (Kvale 1997:117). Vi fick tillstånd av fritidsledarna att spela in intervjun. Fördelen med att kunna spela in en intervju är att det underlättar bearbetningen av den i och med att man kan lyssna flera gånger. Vi antecknade även flitigt under intervjun. Vi kommer nu att redogöra för varför vi valde att använda oss av en enkät med barnen.

Enkäten

Anledningen till att vi valde att använda en enkät var att det möjliggjorde att vi snabbt fick in ett stort antal svar. Denna metod ger även alla barn lika stor möjlighet att få vara med i studien, då allt som krävs är deras och förälders samtycke. Vi upplevde också att barnen tyckte det var roligt att få uttrycka sina åsikter om den verksamhet som de är en del av. Vi valde medvetet att använda oss av öppna frågor i enkäten för att vi skulle få barnens egen uppfattning i svaren på frågorna. Vi begränsade antalet frågor med fasta svarsalternativ, då risken annars finns att alternativen styr svaren. Som man frågar får man svar. De frågor som besvarats av barnen, anser vi ger en bra bild av hur de uppfattar verksamheten. Vi får reda på vad de tycker är roligast att göra inomhus respektive utomhus, vad de tycker är minst roligt på fritids samt vad de saknar i verksamheten.

Urval och svarsfrekvens

Under vårt andra besök på skolan fick vi reda på hur många barn som skulle besvara vår enkät. De barn, som inte lämnat in påskrivet samtyckesbrev, tolkade vi som nej tack från förälder. Dessa barn kom alltså inte att medverka i studien eftersom vi inte fått något samtycke till detta. Det urval som kvarstår är alltså de barn som har lämnat in brevet och fått förälders tillstånd att medverka. Det är dessa barn som har besvarat vår enkät.

Av 41 möjliga barn i årskurs fem har 19 besvarat vår enkät. Av de 19 barn som besvarade enkäten var 7 flickor och 12 pojkar. Som tidigare nämnts är detta det urval vi har att utgå från, eftersom det inte finns fler barn i årskurs 5 på skolan. Fritidsverksamheten riktar sig till både årskurs fyra och fem men vi valde att koncentrera oss på årskurs fem eftersom vi hade anknytning till dem och även på grund av tidsbrist. Vår undersökning handlar om deras uppfattning av fritidsverksamheten. Vi kommer nu att redogöra för hur vi gått tillväga för att bearbeta vår datainsamling.

Databearbetning

Vi bearbetade intervjun genom att lyssna på inspelningen upprepade gånger för att verkligen höra vad som sades på bandet. Vi valde att göra en så ordagrann transkribering av intervjun som möjligt men vi valde att strunta i pauser, upprepningar och överflödiga kommentarer. Kvale menar att *transkribera innebär att transformera, att ändra från en form till en annan* (Kvale 1997:152). När vi skriver ut intervjun ändras den från ett sammanhang till ett annat, då talspråket på inspelningen översätts till skriftspråk på papper. När vi var klara med transkriptionen läste vi igenom vår nedskrivna intervju och markerade det som var intressant för vårt syfte. Denna tolkning av materialet utgår ifrån det mest relevanta av fritidsledarnas svar på frågorna i intervjun. Det är detta som presenteras i vårt resultat. Vi är medvetna om att det finns en risk att vi tolkar svaren till något vi vill höra, det vill säga något annat än det fritidsledarna avsett.

Enkätsvaren valde vi att sammanställa direkt efter att vi genomfört dem, för att få en första överblick av barnens svar. Eftersom frågorna var öppna, var det tillåtet att ange flera svar på varje fråga. I vår sammanställning har alla barnens svar beaktats, vilket medför att tabellen på vissa frågor innehåller fler än 19 svar. Att använda sig av en tabell är ett tydligt sätt att få överblick av många svar och därför har vi valt att använda oss av en sådan för att visa resultatet av barnens svar.

Metoddiskussion

Under studiens gång har vi reflekterat över vår studie och med tanke på studiens begränsning, att endast hälften av barnen i årskurs fem deltagit i vår studie, kan vi naturligtvis inte generalisera allt för mycket. Totalt är 85 barn inskrivna i verksamheten och det hade varit intressant att få ta del av alla barnens åsikter, även om bara 41 barn tillhör årskurs fem. Mot bakgrund av den här studien kan vi dock se hur 19 barn i årskurs fem upplever den

fritidsverksamhet de är en del av. Utifrån barns perspektiv har vi lyssnat på barnen och lyft fram deras åsikter. Vi inser också att det förmodligen hade varit bättre att intervjua fritidsledarna var för sig, då deras enskilda åsikter kanske kommit fram bättre. Det skulle även ha varit intressant att observera verksamheten under några dagar för att med egna ögon bilda sig en uppfattning och få en mer levande bild av hur verksamheten fungerar, bland annat med egna ögon se vilka aktiviteter barnen sysselsätter sig med och hur samspelet fungerar. Kanske även barnens kroppsspråk hade avslöjat ännu tydligare vad de tycker är roligt och mindre roligt.

Resultat

Här presenterar vi nu resultatet av vår datainsamling. Vi börjar med att redovisa vad barnen har svarat i enkäten. Vi använder oss av en tabell för att ge en överskådlig bild av svaren. Sedan presenterar vi fritidsledarnas uppfattning av verksamheten utifrån de svar vi fick under intervjun. Till sist kommer vi att lyfta fram några av de mest tydliga likheterna och skillnaderna mellan barnens och fritidsledarnas svar.

Fritidsklubben är en öppen verksamhet för barnen i årskurs 4-5 och är öppen på vardagar efter skolan, cirka 13:30 - 17:30. Den är även öppen på löven. I verksamheten arbetar två manliga fritidsledare heltid. Det finns en tradition på skolan som innebär att alla barn är inskrivna i verksamheten. Inget barn tvingas in i verksamheten men föräldrarna har gjort ett aktivt val att låta barnen delta i denna.

Barnens svar

Vår enkät har besvarats av 19 barn i årskurs fem. Av de medverkande barnen var 12 pojkar och 7 flickor. Barnens svar presenterar vi här i en tabell. Det som står angivet som övriga svar är sådana svar som få har angett.

	Mest frekvent svar	Näst mest frekvent svar	Näst minst frekvent svar	Minst frekvent svar	Övriga svar
Hur lång tid brukar du vara på fritids varje dag?	9 svarar 2-3 timmar	7 svarar 1-2 timmar	2 svarar tills fritids stänger	1 brukar gå hem efter mellanmålet	
Vad tycker du är roligast att göra inomhus?	8 svarar bollrummet	6 svarar pingis	4 svarar att vara med kompisar 4 svarar att sitta vid datorn	3 svarar att spela spel 3 svarar att spela eget Nintendo DS	Spela biljard Pyssla
Vad tycker du är roligast att göra utomhus?	10 svarar spela fotboll	7 svarar att prata med kompisar	3 svarar att spela "king"		Andra lekar utomhus
Vad tycker du är minst roligt på fritids?	4 svarar att gå på toa 4 svarar att inte ha något att göra	3 svarar biljard 3 svarar att inget är tråkigt	2 svarar att miljön inomhus är rörig och högljudd		Att ha utedagar Spela pingis
Finns det något du saknar på fritids?	7 svarar rena toaletter	6 svarar datorer och TV-spel	2 svarar att inget saknas 2 svarar roligare pyssel		Mål till bollrummet Airhockeybord Att baka
Skulle du vilja se fler vuxna på fritids?	17 Nej	2 Ja			

Sammanställning av barnens enkätsvar.

När skolan slutar vid cirka 14-15 tiden på dagarna, går barnen till fritidsverksamheten. Det vanligaste är att de är på fritids cirka 2 timmar/dag, men det finns variationer i svaren som tyder på att barnen är där både längre och kortare tid. Några barn är kvar ända tills personalen går hem och verksamheten stänger vid 17:30. Det finns även de barn som bara deltar i verksamheten för att äta mellanmål.

Som vi ser i tabellen upplever flest barn bollrummet som roligast inomhus. Det är ett rum avsett för olika bollsporter med tänkta mål tejpade på väggen. Det som barnen uppger som näst roligast är att spela pingis. Ett annat vanligt svar är att man är på fritids för att träffa sina kompisar och prata. Det framkom även att några av barnen tycker att det roligaste på fritids är att sitta vid datorn. Bland de övriga svaren på frågan nämndes att spela sällskapsspel eller att spela på sitt eget privata Nintendo DS eller liknande TV-spel. Några tyckte även det är roligt att pyssla och spela biljard.

Utomhus tycker barnen det är roligast att spela fotboll samt att prata med kompisar. Att utöva någon sportaktivitet angavs mer frekvent av pojkarna. På samma fråga svarade flickorna istället att bara umgås med kompisar och prata. När barnen är utomhus brukar de också spela bland annat bolleken ”king” eller sysselsätta sig med andra lekar.

Det som barnen tycker är minst roligt på fritids är att gå på toaletten. Att inte ha något att göra, det vill säga att vara rastlös, upplevs i lika hög grad som tråkigt av barnen. Några barn upplever också biljardbordet som tråkigt. Ett annat svar som förekom spontant var att inget är tråkigt på fritids. När det gäller inomhusmiljön är det främst flickorna som upplever den rörig och högljudd. Bland de övriga svaren på frågan om vad som var minst roligt, angavs ”utedagarna”, det vill säga att behöva vara utomhus en viss tid efter mellanmålet samt att spela pingis.

Det som barnen uppger att de saknar på fritids är rena, fräscha och bra toaletter. Det andra majoritetssvaret är att de saknar datorer och TV-spel. Några av barnen uppger spontant att de inte saknar någonting. Annat som barnen nämner är att de vill ha mer varierat och roligare pyssel. Övrigt, som barnen önskar sig till verksamheten är riktiga målburar i bollrummet och ett airhockeybord. Ett barn har önskemål om att få baka. Det har barnen fått göra tidigare, när de gick på fritids i årskurs 1-3.

På frågan om barnen vill se fler vuxna på fritids blev svaret ett tydligt och bestämt nej. Några barn svarar att de skulle vilja ha fler vuxna i verksamheten.

Intervju med fritidsledarna

För att få fritidsledarnas uppfattning om verksamheten, hur de tycker den fungerar och hur de tror att barnen uppfattar verksamheten har vi intervjuat dem. Här följer ett urval citat från intervjun och en sammanfattning.

Intervjuare: Hur upplever ni att verksamheten fungerar?

Fritidsledare 1: *Bra, tycker vi utefter förutsättningarna, som vi har. De är lite "tigha" då, eftersom vi bara är två personal och det kan vara 60-70 barn här samtidigt och ibland fler. Verksamheten är styrd till att vara här förutom på loven, då vi brukar åka iväg på utflykter.*

Båda: *På loven styr vi verksamheten men i veckorna är vår enda ledarledda aktivitet att vi ibland hittar på olika turneringar, oftast idrott, som pingis, bandy och fotboll men det kan vara spel också.*

Fritidsledare 2: *Det skulle inte fungera, om det inte var ett otroligt bra samarbete mellan oss två, som jobbar här. Skulle det vara två stycken som inte känner varandra på ett väldigt bra sätt eller två stycken som inte funkar ihop på ett bra sätt, så skulle det inte fungera, är jag rätt säker på. Det bygger på att båda två aldrig har en dålig dag i och med att det är så "tight" som det är. Det gäller att båda tar ansvar och har en öppen kommunikation med varandra. Vi har arbetat ihop flera år nu och har även väl inarbetade rutiner och vet hur allt ska skötas, enligt oss på det mest effektiva sättet. Vi serverar även mellanmålet här för alla barn.*

Fritidsledare 1: *Vissa dagar ska 70 barn äta på 20 minuter och då blir det "tight". Det funkar bra ändå trots allt.*

Fritidsledare 2: *Vi lägger också stor vikt vid det sociala här på klubben, man pratar om verksamhet och istället för utflykter sitter vi o pratar med ungarna o lägger stor vikt vid det. Skämtar och snackar till stor del av verksamheten. På två personal finns det inte utrymme att hitta på jättestora grejer men vi erbjuder olika saker och lägger då stor vikt vid att barnen ska kunna ta eget ansvar. Vi erbjuder olika saker som pyssel, rita, pingis. Vi har ett bollrum. Vi erbjuder massvis med aktiviteter men barnen måste kunna klara av att sköta dem själva.*

Fritidsledare 1: *Det är lite som en ungdomsgård, kan man säga på något sätt, ett mellanting mellan fritids och ungdomsgård. Vi har fortfarande regler som gäller i övriga skolan och på andra fritidshem med att barnen ska säga till, när de kommer och går, ingen skillnad i beteende.*

Intervjuare: Hur har ni valt att förlägga verksamheten inomhus/utomhus?

Fritidsledare 2: *Vi har valt att förlägga verksamheten till 99 % inomhus, det är där barnen vill vara. Sen är det självklart helt frivilligt att gå ut, om man vill det. Många gör också det på grund av trängsel eller för att man har ett specialintresse t ex fotboll. Syftet med klubben är att vi vill ha barn på klubben och skulle vi då tvinga barnen att gå ut, skulle de kanske inte längre*

vilja vara här. Då tappar vi på något sätt syftet med vår verksamhet. Vi har ändå valt att göra så under en tid; att ha en "utedag" i veckan som vi kallar det och det innebär att vi går ut 40 min efter mellanmålet. Det togs emot med skepsis först bland barnen att vara tillbaka på fritids att behöva vara ute, men någonstans vände det och barnen insåg att man kunde leka andra saker utomhus.

Fritidsledare 1: *Anledningen att de väljer att vara ute är ändå att de har en vana av det. Vissa dagar kan det vara cirka 20 barn ute. Vi kommer nog att fortsätta med "utedagarna" så länge vädret tillåter.*

Intervjuare: Hur tror ni att barnen upplever verksamheten?

Fritidsledare 2: *När vi pratar med treorna längtar de efter att få komma till klubben. De tycker det är avslappnat att komma hit och det gäller självklart även 4or och 5or. Det är min bild av det.*

Fritidsledare 1: *Jag kan även uppleva att vi är bra med ungarna och att det spelar in till stor del att vi tar oss tid med dem. De som går här brukar säga att det är kul att snacka med oss för att vi tar oss tid till det. Jag tror även de tycker det är juste att ha ett ställe att vara på helt enkelt, i första hand en naturlig träffpunkt.*

Fritidsledare 2: *Barnen slipper ringa runt och boka grejer utan kan ses här istället på ett lätt sätt och bara umgås. Det verkar som de trivs här med tanke på vår höga närvaro. Jag tror också en anledning till att barnen väljer att vara här är mellanmålet, som är mycket bra.*

Fritidsledare 1: *Mycket bättre än det de är vana vid från fritids. Barnen brukar säga att det är värsta lyxen.*

Intervjuare: Vad tror ni att barnen tycker är roligast om ni får gissa?

Fritidsledare 1: *Turneringarna tror jag de säger eller det vet jag, att de brukar säga. Säger de något annat så ljuger de. Nej, men de brukar uppskattas och många deltar. Jag tror också de tycker om friheten här, jämfört med fritids. Förhoppningsvis uppskattar de oss också.*

Fritidsledare 2: *För vissa barn är det jätteviktigt med vuxenkontakten till oss och det är ofta samma barn som kretsar runt oss.*

Båda: *Jag tror de uppskattar att "hänga" här tillsammans med varandra faktiskt.*

Intervjuare: Vad tror ni att barnen upplever som negativt?

Fritidsledare 1: *Ljudvolymen kan säkert uppfattas som jobbig för en del, att det alltid är mycket folk här.*

Fritidsledare 2: *Vissa regler kan de säkert tycka är jobbiga också att vi ändå har. Vi tycker ju inte att de ska hålla på med datorer och vi har inte heller tillgång till datorer här och det tycker inte de är speciellt roligt.*

Båda: *Behovet av att bli sedd finns alltid och det är ett ständigt problem att räkna till, när vi bara är två, så vissa vill nog att vi är med mer i aktiviteterna. Vi hinner inte med och det kan göra dem sura.*

Intervjuare: **Vad anser ni att verksamheten har för utvecklingsmöjligheter?**

Fritidsledare 1: *En utvecklingsmöjlighet är ju om man kunde vara fler så en eller två personal skulle kunna dra iväg med 25-30 personer som har ett visst specialintresse medan de andra är kvar hemma. Sådant går ju inte på 2 personer. Det skulle kunna vara en utvecklingsmöjlighet absolut.*

Fritidsledare 2: *Det är svårt för oss att tillgodose nischade specialintressen och det beror ju också mycket på ekonomin. Vi måste se till helheten, vad de flesta tycker om.*

Sammanfattning av intervjun

Som vi kan se i intervjun är fritidsledarna ofta eniga i sina svar. De bygger hela tiden på varandras svar och förtydligar vad de menar, vilket är naturligt i en samtalsituation, där alla lyssnar på varandra. De talade sällan i munnen på varandra utan lät den andra tala färdigt.

Som vi ser i intervjun kan man sammanfattningsvis säga att fritidsledarna uttrycker att det är roligt att så många barn deltar i verksamheten. Den höga närvaron beror enligt fritidsledarna på att barnen vill vara där deras kompisar är. Klubben ses som en naturlig träffpunkt efter skolan. De flesta barnen tillbringar några timmar i verksamheten och efter 16:30 är det inte lika många barn kvar.

Fritidsledarna uttrycker även att verksamheten fungerar bra utifrån de förutsättningar som finns i verksamheten. Deras samarbete är en bidragande faktor till att verksamheten fungerar så bra som den gör. Istället för utflykter som inte är möjligt i veckorna på grund av personalsituationen, väljer de att satsa på det sociala. Detta innebär mycket vardagligt prat och skämt med barnen. Fritidsledarna uttrycker att det är otroligt viktigt med bra vuxenkontakt för alla barn och att de gör sitt yttersta för att föregå med gott exempel. Verksamheten bygger på att barnen ska ta egna initiativ till de aktiviteter som erbjuds. Bland aktiviteterna som erbjuds nämns pyssla, rita, spela pingis, biljard och fotboll samt att vara i bollrummet. Tanken i utbudet är att det ska finnas något att göra för alla. Det finns inte utrymme för fritidsledarna att styra verksamheten förutom på loven, då de även gör utflykter, eftersom det då är färre barn i verksamheten. I intervjun nämns även att verksamheten till 99 % bedrivs inomhus eftersom det är där barnen vill vara. De som vill gå ut frivilligt får självklart göra det för att t ex spela fotboll.

För att ändå få lite miljöombyte har de ”utedagar”, som innebär att de går ut 40 min efter mellanmålet.

Fritidsledarna uttrycker även att verksamheten inte har tillgång till datorer eller TV-spel och detta motiveras genom att barnen redan har tillräckligt av det hemma. Det skulle dessutom vara omöjligt att fördela tiden vid datorn lika mellan alla barn. Att hinna med alla barn och fördela tiden mellan dem är enligt fritidsledarna ett stort problem eftersom de bara är två och tiden inte räcker till. Som vi kan se i intervjun uttrycker fritidsledarna önskemål om att vara fler personal. Det skulle ge möjlighet till fler utflykter och att rikta in sig mer på barnens specialintressen.

Jämförelse mellan barnens och fritidsledarnas svar

Skillnader

Som vi kan se i barnens svar tycker de inte att det är roligt att behöva gå på toaletten och dessutom saknar de rena och fräscha toaletter. När vi däremot frågar fritidsledarna vad de tror att barnen upplever som negativt nämner de andra saker som volymen inomhus, att barnen behöver rätta sig efter vissa regler och att barnen saknar datorer.

En tydlig skillnad uppstår i frågan om vad som är roligast på fritids. Fritidsledarna lyfter först och främst fram turneringar som det roligaste barnen vet men inget barn har svarat att turneringarna är roligast. Detta har dock inget av barnen svarat utan de nämner andra saker, som att vara i bollrummet och spela pingis.

Som vi kan se i intervjun kommenterar fritidsledarna även att de lägger stor vikt vid det sociala i verksamheten. De lägger ner mycket tid på att prata med barnen och lyfter fram det som ett viktigt inslag i verksamheten. Barnen lyfter istället fram aktiviteterna i verksamheten. Av deras svar ser vi att de tycker det är roligast att göra saker.

På frågan angående fler vuxna i verksamheten märks en tydlig skillnad. Fritidsledarna ser det som en stor utvecklingsmöjlighet av verksamheten för att kunna räkna till bättre och även ha bättre möjlighet till bland annat fler utflykter och mer specialinriktade aktiviteter. En majoritet av barnen vill inte se fler vuxna i verksamheten och verkar vara nöjda med den personal som finns.

Likheter

Att man är på fritids för att umgås med sina vänner nämner både barn och fritidsledare som en av de främsta anledningarna till att man är på fritids.

Hur lång tid man tillbringar på fritids är också något där barnen och fritidsledarna var eniga. Det mest vanliga är att barnen är där cirka 2 timmar från det att skolan har slutat till cirka 16:30 då många barn går till träningar, andra aktiviteter eller hem. Fritidsledarna kommenterar att det är flest barn i verksamheten under en kort intensiv period varje dag från mellanmålet till 16:30 då verksamheten lugnar ner sig och en fritidsledare går hem.

Inomhusmiljön upplever några barn som rörig och högljudd och fritidsledarna säger sig vara medvetna om detta, när vi frågar dem om vad de tror att barnen upplever som negativt i verksamheten.

När det gäller ”utedagarna” upplevs de som mindre roliga av några barn. Även fritidsledarna svarar detta, när vi frågar dem vad de tror att barnen uppfattar som negativt i verksamheten. Fritidsledarna påpekar att barnen har vant sig vid att vara utomhus och att det har bidragit till att nya lekar skapats. Detta ser vi exempel på i de övriga svaren i tabellen där barnen uppger att de brukar sysselsätta sig med andra lekar utomhus.

Som vi kan se i tabellen saknar barnen datorer och TV-spel i verksamheten. Detta har fritidsledarna också nämnt på frågan angående vad de tror att barnen upplever som negativt i verksamheten. Fritidsledarna nämner i intervjun att de har valt att inte ha datorer och TV-spel i verksamheten, för att de tycker barnen bör sysselsätta sig med annat när de är på fritids. Datorer har barnen tillgång till hemma.

Analys

Vi kommer nu att analysera och tolka resultatet av vår undersökning. Det vi främst intresserar oss för är skillnaderna mellan fritidsledarnas och barnens svar men vi har även analyserat barnens svar i allmänhet, eftersom vi är intresserade av hur de upplever sin vistelse i verksamheten.

Som vi kan se av resultatet uppstår en tydlig skillnad mellan vad barnen och fritidsledarna svarade på frågan om antalet vuxna i verksamheten. Fritidsledarna uppfattar att de inte räcker till hur de än försöker fördela tiden mellan barnen i verksamheten. När verksamheten pågår som mest intensivt från mellanmålet till 16:30 kan det vara cirka 70 barn som är där samtidigt. Att de vuxna inte hinner delta i barnens aktiviteter eller sitta och prata med dem mer, kan göra barnen irriterade. Som vi kan se i intervjun framhåller fritidsledarna en stor potential i att utveckla verksamheten, om de skulle vara fler personal. Det skulle öka möjligheten att hinna med bättre samt bidra till att kunna tillgodose barnens specialintressen och även öka möjligheterna för bland annat fler utflykter. I dagsläget gör man endast utflykter på loven då det är färre barn i verksamheten.

En majoritet av barnen svarar däremot att de inte vill se fler vuxna i verksamheten. Detta kan tolkas som att barnen är nöjda med personalen, som finns i verksamheten och att det räcker med två vuxna. Fritidsledarna påpekar i intervjun att barnen i verksamheten är äldre och att det märks genom att de klarar av att ta eget ansvar i aktiviteterna och även att de börjar gå hem från skolan själva. De har egna hemnycklar och mobiltelefoner.

Samtidigt som de flesta barnen inte vill se fler vuxna i verksamheten så har ändå två barn svarat att de vill det. Detta kan bero på att många barn har ett ökat behov av vuxenkontakt i mellanstadieåldern. Att prata med barnen är något fritidsledarna uppger att de lägger ner mycket tid på och att barnen verkar uppskatta det *För vissa barn är det jätteviktigt med vuxenkontakten till oss och det är ofta samma barn som kretsar runt oss* (intervju med fritidsledarna 10/11-09). Här framgår det tydligt hur fritidsledarna agerar för att tillgodose barnens behov av uppmärksamhet och fungera som samtalspartner utefter de förutsättningar som finns, trots att de bara är två.

En annan tydlig skillnad som vi ser mellan barnens och fritidsledarnas svar gäller toaletterna. Barnen nämner att det är tråkigt att behöva gå på toaletterna. Detta beror förmodligen på att de uppfattas som smutsiga och ofräscha. Sju barn har svarat att de önskar rena och fräscha toaletter i verksamheten. Det är flest flickor som tar upp det men även några pojkar, vilket tyder på att detta problem har uppmärksammats av båda könen. Att toaletterna är eller uppfattas som smutsiga, beror sannolikt på det stora antalet barn som utnyttjar dem. Det är i vår undersökning sju barn som påtalat problemet med toaletterna och enligt barns perspektiv måste vi lyssna på vad de tycker och lyfta fram åsikterna så fritidsledarna förstår problemet. Som framgår av intervjun, nämner ingen av fritidsledarna toaletterna som ett problem. Fritidsledarna anger istället bristen på datorer och ljudvolymen inomhus. De tror också att barnen upplever det som negativt att de måste rätta sig efter vissa regler. Enligt vår undersökning verkar det som om fritidsledarna inte känner till barnens olust inför toalettbesök.

Det vi kan se i tabellen är att barnen utomhus sysselsätter sig med att spela fotboll, umgås med varandra och spela ”king”, som är en bollek. De hittar även på andra egna lekar. De flesta uppger att de brukar spela fotboll och på andra plats uppger de att prata med varandra. Att barnen väljer att gå ut för att det är trångt inomhus eller för att kunna utöva sitt gemensamma intresse, att spela fotboll, är även något fritidsledarna kommenterar i intervjun. De har märkt att många gillar fotboll och utomhus finns en fotbollsplan, som barnen utnyttjar flitigt. Som vi kan se i vår studie har alltså både barn och fritidsledare en i stort sett gemensam bild av hur utomhusaktiviteterna bedrivs och uppfattas i verksamheten.

Det, som barnen har angett som roligast inomhus är att vara i bollrummet. Det tyder på att de uppskattar att det finns möjlighet till flera olika bollsporter och att barnen själva får bestämma vad de vill göra där. Det blir då inte fotboll hela tiden. I bollrummet behöver man inte heller frysa, vilket ökar populariteten. Det finns dock inte målburar i bollrummet, vilket är något några barn uttryckt att de saknar i verksamheten. Även fritidsledarna lyfter fram bollrummet som en rolig plats de har tillgång till i verksamheten.

Som vi också ser i barnens andra svar på frågan, uttrycker de att det som är näst roligast inomhus är att spela pingis. Många av barnen har angett flera svar på frågan vad som är roligast att göra på klubben. Några av svaren som nämns är att spela spel, biljard och att pyssla. Det finns även de barn som uppfattar dessa aktiviteter som mindre roliga i verksamheten. Som vi kan se i barnens svar finns en variation på vilka aktiviteter barnen tycker om. Alla är individer och har sina intressen, men barnens svar tyder på att de väljer att sysselsätta sig med de aktiviteter som erbjuds i fritidsverksamheten. De flesta hittar något att göra, även om favoritaktiviteten är upptagen.

Vid en jämförelse mellan att spela pingis och att spela biljard är det fler barn som uttrycker att pingis är roligare. Av de tillfrågade var det bara en som tyckte att biljard var roligast, medan tre uttryckte att biljard är den minst roliga aktiviteten i verksamheten. En möjlig förklaring till resultatet är att barnen vill vara där kamraterna är och inte avvika från gruppen. En annan möjlig förklaring är att biljard ses som en mer komplicerad aktivitet med många regler och matematiska beräkningar, jämfört med pingis, där man bara behöver träffa bollen.

Enligt tabellen finns en variation, när det gäller vad barnen sysselsätter sig med i verksamheten. Det märks att de uppskattar aktiviteterna och det varierade utbudet som verksamheten erbjuder. De flesta verkar alltid ha något att göra. Att inte ha något att göra tycker barnen är tråkigt. Fritidsledarna uttrycker att *vi erbjuder olika saker och lägger då stor vikt vid att barnen ska kunna ta eget ansvar. Vi erbjuder olika saker som pyssel, rita, pingis. Vi har ett bollrum. Vi erbjuder massvis med aktiviteter men barnen måste kunna klara av att sköta dem själva* (intervju med fritidsledarna 10/11-09). Som vi kan se lyfter fritidsledarna fram vad de erbjuder i verksamheten men samtidigt nämner de att möjligheten att delta i barnens aktiviteter är begränsad när de bara är två. De uttrycker att de inte hinner med att delta i den utsträckning de önskar. Istället fungerar fritidsledarna som stöd om det uppstår konflikter eller barnen vill prata.

Fyra barn har svarat att det de tycker är mest roligt inomhus är att sitta vid datorn. En möjlig anledning till att barnen har svarat som de gjort kan bero på att de har missuppfattat frågan och trott att den gällde inomhus i allmänhet och inte bara på fritids. Barnens svar är intressant med tanke på att fritidsledarna nämner i intervjun att de inte har tillgång till datorer på klubben. *Vi tycker ju inte att de ska hålla på med datorer, barn idag har nog av det hemma och därför har vi valt att inte ha datorer här. När barnen är här kan de sysselsätta sig med något annat* (Intervju med fritidsledarna 10/11-09). Uttalandet tyder på att fritidsledarna är medvetna om barnens missnöje med att det inte finns datorer i verksamheten. Barnens svar bekräftar också fritidsledarnas misstanke om vad som saknas i verksamheten eftersom sex barn har angett att de saknar datorer och TV-spel.

Diskussion

Vi kommer nu att diskutera resultatet av vår undersökning gentemot vår utgångspunkt i barnperspektiv och barns perspektiv samt övrig litteratur vi har använt oss av.

Enligt Skolverkets nya Allmänna råd och kommentarer - Kvalitet i fritidshem som har ersatt de tidigare råden från 1999 är *fritidshemmets uppgift att genom pedagogisk verksamhet komplettera skolan, erbjuda barn en meningsfull fritid och stöd i utvecklingen. Dessutom skall fritidshem ge barn den omsorg som krävs för att föräldrar skall kunna förena föräldraskap med förvärvsarbete och studier* (Skolverket 2007:11).

Utifrån ett barnperspektiv framgår det tydligt hur fritidsledarna har utformat verksamheten för att barnen ska vilja vara där. De erbjuder ett varierat utbud av aktiviteter som barnen är fria att välja mellan. Fritidsledarna uttrycker att det verkar finnas något som passar alla, vilket är viktigt för att barnen ska vilja vara där. I intervjun lyfter de själva fram några av aktiviteterna som de erbjuder, bland annat att rita, spela pingis, pyssla och leka i bollrummet. Fritidsledarna tvingar inte barnen till någon aktivitet, inte ens att gå ut, förutom på ”utedagarna”. Som bevis på deras medvetenhet nämner de att *syftet med klubben är att vi vill ha barn på klubben och skulle vi då tvinga barnen att gå ut, skulle de kanske inte längre vilja vara här. Då tappar vi på något sätt syftet med vår verksamhet* (intervju med fritidsledarna 10/11-09). Det fritidsledarna också påpekar, är att barnen sköter sig själva i verksamhetens aktiviteter och därför behöver fritidsledarna inte fungera som initiativtagare till aktiviteterna. I Socialstyrelsens rapport *Mellanstadiebarnen – vart tar de vägen på sin fritid* uttrycks att den öppna verksamhetens pedagogik utgår från att barnen själva väljer och genomför aktiviteterna med stöd av vuxna (Socialstyrelsen 1995:13:52). De vuxnas roll blir istället att finnas där som stöd att fråga, prata med och finnas till vid konflikter som uppstår. De har fortfarande ansvaret för verksamheten men styr den inte, eftersom barnens deltagande bygger på frivillig medverkan i verksamheten. Om fritidsledarna skulle styra mer och planera varje minut av verksamheten, skulle det enligt de intervjuade förmodligen leda till färre närvarande barn. Fritidsledarna uttrycker själva att *de endast styr verksamheten under loven och i veckorna är vår enda ledarledda aktivitet att vi ibland hittar på olika turneringar, oftast idrott, som pingis, bandy och fotboll men det kan vara spel också* (Intervju med fritidsledarna 10/11-09). Fritidsledarna lyfter fram turneringarna som ett av de roligaste inslagen barnen vet och att det alltid är många som deltar. Detta har dock inte visat sig i resultatet enligt barnens svar.

Fritidsledarna uttrycker att verksamhetens största behållning är att den fungerar som en naturlig träffpunkt för barnen efter skolan. *Genom att komma hit slipper barnen ringa runt och planera egna aktiviteter och ordna mötesplats. Här finns tillgång till ett bra ställe att vara på, helt enkelt* (intervju med fritidsledarna 10/11-09). Det är också lättillgängligt, eftersom verksamheten bedrivs i samma byggnad som skolan. Det märks på barnens höga närvaro att de ofta deltar i verksamheten. Den höga närvaron beror enligt fritidsledarna delvis på att de lägger ner mycket tid på det sociala. Barnen uppskattar att umgås med varandra men även med de vuxna. Istället för utflykter lägger de stor vikt vid att prata med ungarna. Att skämta och bara ”snacka” är en stor del av verksamheten, enligt fritidsledarna. *Många barn i mellanstadieåldern har ett ökat behov av kontakt med vuxna för att få svar på många existentiella frågor. För många barn räcker det inte med att tala med föräldrarna, speciellt om man har dålig kontakt med sina föräldrar t ex efter en skilsmässa* (Socialstyrelsen 1995:13:27). Generellt sett är det ofta pappan, som barnet har tappat kontakten med och därför behövs andra manliga förebilder.

Detta har fritidsledarna märkt av och de uttrycker under intervjun att *för vissa barn är det jätteviktigt med vuxenkontakten till oss och det är ofta samma barn som kretsar runt oss.*

Något som fritidsledarna uttrycker flera gånger under intervjun är friheten, som finns i verksamheten, till skillnad från på fritids för årskurs 1-3. På fritidsklubben kommer och går barnen som de själva vill, det är inte obligatoriskt att komma hit varje dag. Barnen väljer själva i vilken utsträckning de vill ta del av verksamheten. Verksamheten styrs av få men enkla regler, som alla ska följa. Klubben har alltså inte lika fasta rutiner för hur dagarna ser ut jämfört med fritids, utan det är upp till var och en att sysselsätta sig själv och även ta sig hem själv. Fritidsledarna uttrycker att det märks att barnen är äldre i och med att de tar sig till och från skolan själva och även kommunicerar med föräldrarna själva via sina privata mobiler. Barnen tar också större ansvar själva för att passa tider, vilket gör att personalen inte behöver påminna dem om träningar osv. Mellanmålet som serveras på klubben, är också mycket bättre än vad barnen är vana vid från fritids för årskurs 1-3. Här har de mer att välja på och barnen beskriver klubbens mellanmål som ”värsta lyxen”. Fritidsledarna har *medvetet satsat på mellanmålet och tror det är en bidragande orsak till att barnen väljer att vara där* (intervju med fritidsledarna 10/11-09). Fritidsledarna påpekar att föräldrarna uppskattar att barnen får i sig ordentligt att äta. När fritidsledarna besöker årskurs tre för att informera om klubben och även ha inskolning med treorna, märker de av en tydlig längtan hos barnen att få börja i verksamheten. Fritidsledarna tror att det beror på alla rutiner och kontroller som finns på fritids årskurs 1-3. Fritidsledarna anger i intervjun att *här kör vi med rakare puckar* (intervju med fritidsledarna 10/11-09).

Det enda negativa fritidsledarna uttrycker, är att de bara är två. Alla barn har ett behov av att bli sedda. *Det är ett ständigt problem att räcka till, när vi bara är två, och vissa vill nog att vi är med mer i aktiviteterna. Vi hinner inte med och det kan göra dem sura* (intervju med fritidsledarna 10/11-09). Verksamheten fungerar trots det väldigt bra enligt fritidsledarna. Att det fungerar så bra beror mycket på fritidsledarnas samarbete, som har vuxit fram under många år. Med fler anställda uttrycker fritidsledarna att de skulle kunna räcka till bättre. Det skulle också vara möjligt att göra fler utflykter och att tillgodose fler individers specialintressen och även delta mer i barnens aktiviteter. Fritidsledarna har gjort ett aktivt val att arbeta under de förutsättningar som finns. De styr inte över politiska beslut, ekonomisk resursfördelning, nerskärningar och lokaler. Utefter de förutsättningar som finns i verksamheten gör de sitt yttersta för att få verksamheten att fungera så bra som möjligt.

Barnens uppfattning om verksamheten blir tydlig när vi studerar tabellen med deras svar. Barnen betonar att det roligaste på klubben är aktiviteterna. Som vi ser i tabellen med barnens svar är det flest barn som tycker att bollrummet är roligast. På andra plats svarar sex barn att spela pingis. Att det ser ut på detta sätt kan bero på att i verksamheten finns det aktiviteter man annars inte har tillgång till. Barnen väljer själva att delta i verksamheten och det märks att de gillar att vara där. I verksamheten får de möjlighet att prova på olika aktiviteter under eget ansvar och själva kan bestämma vad de vill göra och på vilket sätt och även hur länge. Som vi

har sett erbjuder verksamheten ett utbud av olika sorts aktiviteter och de flesta hittar något de tycker är roligt. Att ha något att göra framstår som viktigt för barnen. Även Söderlund bekräftar bilden av att barnen bland annat lyfter fram aktiviteterna som det de minns bäst från tiden på fritids (Söderlund 2000:160 -175).

Det, som barnen upplever som tråkigast i verksamheten, är först och främst att inte ha något att göra, det vill säga att vara rastlös. Lika många barn svarar att de upplever det tråkigt att behöva gå på toaletten. Som vi kan se i resultatet beror obehaget inför toalettbesök först och främst på att barnen upplever toaletten som smutsig och ofräsch. Denna bild förstärks av att sju av barnen i vår studie önskar sig rena och fräscha toaletter till verksamheten. Även Waermö har i sin studie uppmärksammat detta problem genom ungdomarnas minnen från sin tid på fritidsklubb (Waermö 2005:158). Rena toaletter är ett basalt behov för oss alla. Att känna obehag inför toalettbesök samt skjuta upp dem kan leda till framtida medicinska bekymmer (<http://kpwebben.se/artiklar/2009/smutsiga-skoltoaletter-ar-/11/12-09>). Att många elever inte gärna använder skolans toaletter har även uppmärksammats i media. Att barnen i vår studie upplever toaletterna som ett problem har inte uppmärksammats av fritidsledarna, vilket är allvarligt. Det ser ut som om fritidsledarna är så måna om att barnen ska ha det bra stimulansmässigt, det vill säga att det finns många valmöjligheter och att finnas till hands, så att de inte hinner kontrollera toaletternas status. Här finns alltså en tydlig skillnad mellan vad barnen ser som en brist och fritidsledarnas omedvetenhet. Vår studie visar vad barnen tycker och därför hoppas vi kunna göra fritidsledarna uppmärksamma på problemet för att det ska kunna lösas. Barnen ska uppfatta att de får sin röst hörd och att vi lyssnar på dem enligt barns perspektiv.

En annan tydlig skillnad som framgår av resultatet är att barnen vill ha datorer och TV-spel i verksamheten. Fritidsledarna är medvetna om att detta men har valt att bortse från det, eftersom deras åsikt är att barnen bör sysselsätta sig med annat under den tid de tillbringar i verksamheten. Här skiljer sig alltså barnperspektiv och barns perspektiv tydligt i och med att fritidsledarnas bestämmelser gäller, oavsett vad barnen tycker. En kompromiss tycks ändå ha kommit till stånd och den blir tydlig i vår studie, när vi studerar de tre svaren att det roligaste barnen vet i verksamheten är att spela på sitt privata Nintendo DS. Fritidsledarna anser att det är OK så länge barnen ansvarar för spelet själva. De har också sett att det leder till gemenskap bland barnen i och med att man kan spela tillsammans. Att barnen har rätt att ta med sig egna leksaker till verksamheten är en tydlig skillnad från när de var yngre och gick på fritids för årskurs 1-3, då man endast ibland fick ha med sig något eget. Barnen tycks uppskatta detta inslag och det kan eventuellt vara en bidragande orsak till att barnen stannar kvar längre på eftermiddagarna. De tycker det är roligt att kunna spela Nintendo DS tillsammans och prata om gemensamma spelupplevelser samt de senaste spelen.

Som vi kan se i resultatet är det även fyra barn som svarat att det roligaste de vet på fritids är att spela dator. Dessa barn har förmodligen missuppfattat frågan och trott att den gäller inomhus överhuvud taget och inte bara inomhus i fritidsverksamheten. Av detta svar märker vi också att intresset för datorer är stort bland barnen. En tänkbar anledning att vissa barn inte deltar i verksamheten är att de hellre går hem eller hem till kamrater, där det finns tillgång till datorer. Som vi kan se i vår studie verkar inte datorn betyda allt för barnen utan de har många andra

aktiviteter att sysselsätta sig med också, vilket märks av deras övriga svar. Barnen går till fritidsverksamheten för att de själva väljer att vara där. De vill vara där kamraterna är, innan de ska iväg till andra aktiviteter.

I resultatet kan vi vidare se att barnen, trots det breda utbudet, uttrycker att de saknar några saker, som enligt barnen skulle kunna göra verksamheten ännu bättre och roligare, t ex mer varierat och roligare pyssel, ett airhockeybord och riktiga målburar till bollrummet. Som vi har sett är det många som sysselsätter sig med bollsporter i verksamheten och barnen uttrycker också att bollrummet är den roligaste platsen inomhus. Utomhus finns tillgång till en riktig fotbollsplan med riktiga målburar och därför kan vi förstå att de också vill ha riktiga målburar inomhus för att slippa diskussioner om bollen var inne i mål eller inte. De tänkta tejpade målen på väggarna räcker inte till, när man byter mellan olika sporter och medför att barnen inte upplever den äkta känslan av den aktuella bollsporten. Här framgår ett tydligt behov enligt barnen önskemål om hur verksamheten skulle kunna utvecklas och bli ännu bättre.

Fritidsledarna uttrycker också att bollrummet är populärt. Enligt oss skulle ett införskaffande av riktiga målburar förmodligen höja statusen på verksamheten och dessutom få effekten av att barnen får sin önskan tillfredsställd. Återigen ser vi en möjlighet att göra fritidsledarna uppmärksamma på barnens åsikter.

Som vi även kan se i vårt resultat tycker några av barnen mycket om att pyssla men utbudet av pyssel verkar inte motsvara det barnen önskar. Av barnens svar framkommer endast ett önskemål om mer varierat och roligare pyssel. På denna punkt överlämnar vi till fritidsledarna att gå vidare och med barnens hjälp utveckla verksamheten. I vårt syfte ingår att göra fritidsledarna medvetna om vad barnen upplever och eftersom barnen inte preciserat vad som menas med roligare pyssel, rekommenderar vi fritidsledare och barnen att gemensamt komma fram till det.

Ytterligare en skillnad mellan fritidsledarna och barnens svar som vi kan se i resultatet gäller frågan om fler vuxna i verksamheten. Till skillnad från fritidsledarna, som ser en stor potential i att hinna med bättre och göra fler saker, vill barnen inte ha fler vuxna i verksamheten. Barnen verkar alltså nöjda med de fritidsledare som finns, trots att de bara är två. Barnen verkar nöjda med att de vuxna finns i bakgrunden och att de finns där som ett stöd att vända sig till med olika frågor, när det gäller t ex att lösa konflikter, att hitta på något att göra eller att prata med. Även Johansson och Ljusberg bekräftar denna bild av de vuxna, att de finns med i bakgrunden och finns till för barnen (Johansson och Ljusberg 2004:156 -157).

Bedömning av verksamheten

Vi tycker att verksamheten verkar fungera bra. Att döma av närvaron, verkar barnen ofta välja att gå dit efter skolan. De stannar gärna länge på dagarna och har många olika aktiviteter att välja på i verksamheten. Om inte verksamheten skulle erbjuda barnen ett varierat utbud av aktiviteter, skulle det med största sannolikhet leda till att färre barn skulle söka sig dit, enligt oss. Trots att fritidsledarna bara är två, märks det att de har ett stort engagemang för verksamheten. De gör det bästa möjliga av den. De skulle mycket väl kunna klaga över sin arbetssituation men de uttrycker själva att de har valt att arbeta i verksamheten och att de tycker

det är roligt att många barn väljer att delta i verksamheten. Vi håller med fritidsledarna i deras inställning till att datorer inte bör finnas i verksamheten. Många barn har idag tillräcklig tillgång till datorer i hemmen och på andra platser, t ex internetcaféer. Barn behöver interagera med varandra, samspele dagligen och röra på sig i t ex olika bollsporter, som ju tillhör barnens favoritsysselsättning. Detta menar både barnen själva och fritidsledarna. Det vi upplever som positivt i verksamheten är att fritidsledarna tar sig tid att prata med barnen på deras villkor. Det visar att det är en viktig del av verksamheten, som också barnen uppskattar. Att umgås med jämnåriga och få ta eget ansvar är något som barnen verkligen uppskattar att göra i verksamheten. Det är positivt att fritidsledarna inte styr, enligt oss. Det leder till att barnen utvecklar det sociala samspelet mellan varandra och även till vuxna. Vi tycker det är bra att de tar tillfället i akt att göra andra saker under loven för att barnen ska få komma iväg på utflykter och annat som fritidsledarna anser skulle vara möjligt att göra oftare med fler personal.

Slutsats

Som vi kan se i vår studie är barn och fritidsledare ofta överens om hur verksamheten fungerar. Vi kan också se att fritidsledarnas och barnens åsikter skiljer sig åt på några punkter.

Verksamheten tycks på det stora hela fungera bra, enligt barnen. Enligt vår studie tycker barnen att vissa saker behöver förbättras i verksamheten. Åtgärdande av de brister barnen nämner och införskaffande av sådant barnen saknar skulle ge barnen en ännu större tillfredsställelse av att delta i verksamheten. Som vi kan se i vår studie är det främst toaletterna som barnen har uttryckt behöver förbättras. Att slippa känna obehag inför toalettbesök och veta att man kommer till en ren och fräsch toalett är en rättighet vi alla bör ha.

Det vi också kan konstatera i vår studie är att barnen önskar tillgång till datorer och TV-spel i verksamheten och att detta är något fritidsledarna säger nej till. De motiverar sitt nej av både praktiska och personliga skäl.

Trots dessa skilda åsikter om verksamheten, fungerar den i nuvarande form bra, enligt både barn och fritidsledare. Barnen har en verksamhet att vara i efter skolan. Denna verksamhet fyller många av barnens behov. Där kan de vara tills de ska iväg på något annat eller hem senast 17:30, då verksamheten stänger. Det finns personal som har uppsikt över barnen och även bryr sig om dem. Barnen får ordentligt att äta i och med mellanmålet som serveras varje dag och det är något föräldrarna uppskattar enligt fritidsledarna. Barnen uttrycker också att det är ”värsta lyxen” jämfört med vad de är vana vid från fritids årskurs 1-3. Barnen har också tillgång till varierade aktiviteter de vanligtvis inte utövar, t ex pingis, biljard och bollspel i bollrummet. I verksamheten bestämmer barnen vad de vill göra. De behöver endast rätta sig efter de regler som finns. Verksamheten blir en naturlig träffpunkt efter skolan och även på loven. Det märks att barnen uppskattar friheten att kunna komma och gå som de vill och att verksamheten inte är lika planerad som skoldagen. De kan koppla av och umgås med sina kompisar. Verksamheten bidrar till att barnen under fritidstid får både rätt till en meningsfull fritid och stöd i utvecklingen. Därmed anser vi att verksamheten uppfyller Skolverkets nya allmänna råd med kommentarer för kvalitet i fritidshem (Skolverket 2007).

Referenser

Fritidshemmen väcker barnens intresse och lust *Lärarinfo, Lärarförbundets lokalavdelning i Stockholm nr 3 – 2009 s.8-9*

Halldén, G. (2003). Barnperspektiv som ideologiskt eller metodologiskt begrepp. *Pedagogisk forskning i Sverige, nr 1 -2, s.12-23*

Johansson, E. (2003). Att närma sig barns perspektiv. Forskares och pedagogers möte med barns perspektiv. *Pedagogisk forskning i Sverige, nr 1 -2, s.42 -57*

Johansson, I & Ljusberg, A-L. (2004). *Barn i fritidshem*. Individ, omvärld och lärande/forskning nr 21. Institutionen för individ, omvärld och lärande. Lärarhögskolan i Stockholm

Kamratposten <http://kpwebben.se/artiklar/2009/smutsiga-skoltoalletter-ar/> besökt 11/12-2009.

Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur: Lund

Rohlin, M. (2001). *Att styra i namn av barns fritid – en nutidshistoria om konstruktion av dagens fritidshem i samordning med skolan*. HLS Förlag: Stockholm

Socialstyrelsen. (1995). *Mellanstadiebarnen – vart tar de vägen på sin fritid? SoS-rapport 1995:13*. Stockholm: Socialstyrelsen

Skolverket. (2007). *Allmänna råd och kommentarer - Kvalitet i fritidshem*. Stockholm

Söderlund, A. (2000). *Barn i skola fritidshem - En studie kring samverkan*. HLS Förlag: Stockholm

Vetenskapsrådet. *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*, <http://www.codex.uu.se/texts/HSFR.pdf> besökt 3/12-2009.

Vandell-Lowe, D. m.fl (2005). Activities, engagement, and emotion in after-school programs (and elsewhere). *New directions for youth development, No. 105. Spring 2005*, s. 121-129
Wiley Periodicals, Inc.

Waermö, M. (2005). *Vad betydde Maria fritidsklubb? Tolv ungdomar blickar tillbaka*. Individ, omvärld och lärande/forskning nr 29. Institutionen för individ, omvärld och lärande.
Lärarhögskolan i Stockholm

Bilagor

Bilaga 1 - Samtyckesbrev

Hej!

Vi Fredrik Bisenius och Maria Anell är 2 lärarstudenter som är i slutet av vår utbildning på Lärarhögskolan i Stockholm. Vi håller nu på med vårt examensarbete som är en uppsats med syfte att ta reda på hur barnen i årskurs fem upplever sin fritidsverksamhet. Därför behöver vi nu ert samtycke eftersom vi har tänkt låta barnen besvara en enkät om hur de upplever fritids.

Att besvara enkäten är helt frivilligt och deltagandet anonymt. Skicka med talongen nedan till klassläraren snarast dock **senast fredag 6/11**. Om ni har några frågor till oss får ni gärna höra av er till oss på någon av följande mailadresser frbi4964@student.su.se eller maria_anell@hotmail.com

Med vänlig hälsning

Fredrik Bisenius och Maria Anell

Jag är förälder till _____ **och ger mitt godkännande att mitt barn får besvara er enkät.**

Hälsningar _____

Namnförtydligande: _____

Bilaga 2 - Enkät med barnen i årskurs 5

Pojke

Flicka

Går du på fritids efter skolan?

JA

NEJ

Hur lång tid brukar du vara på fritids varje dag?

Bara mellanmål

1-2h

2-3h

tills dem stänger

Vad tycker du är roligast att göra inomhus?

Vad tycker du är roligast att göra utomhus?

Vad tycker du är minst roligt på fritids?

Finns det något du saknar på fritids?

Skulle du vilja se fler vuxna på fritids?

JA

NEJ

Bilaga 3 - Intervjufrågor till fritidsledarna

Hur upplever ni att verksamheten fungerar?

Hur tror ni att barnen upplever verksamheten?

Under intervjun ställde vi även dessa följdfrågor.

Hur har ni valt att förlägga verksamheten inomhus/utomhus?

Vad tror ni att barnen tycker är roligast om ni får gissa?

Vad tror ni att barnen upplever som negativt?

Vad anser ni att verksamheten har för utvecklingsmöjligheter?

Stockholms universitet
106 91 Stockholm
Telefon: 08-16 20 00
www.su.se

Stockholms
universitet